

پښتو لوست

لومړی ټوک

ليکونکي او اودونکي

د پيلوم انجنير عبد الله هاشم خيل خاخي

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

پښتو لوست

ددې کتاب چاپول او فوتوکاپې کول پرته
د لیکونکي د اجازت څخه منع دی.

لومړی ټوک

د پښتو کمپیوټري لیک او دیزاین

ښاغلی حمیدالله هاشم خیل خاخی

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

پښتو لوست

لومړی ټوک

د پښتو کمپیوټري لیک او دیزاین

ښاغلی حمید الله هاشم خیل خاخی

سرېزه

د لوی خدای (ج) پېر شکر کارم چې د پښتو لوست لومړی ټوک چې د ښوونځي لومړي ټولگي سره سمون خوري په المان کې د مهاجرت په درشل کې د ښوونې او روزنې میپغانو ته وړاندې کېږي او هیله منډیم چې په پرديسي کې دا کوچنی گام د پښتو ژبې د زده کړې او پرمختگ له پاره اغیزمن وگڼل شي. ددې کتاب چمتو کول خکه د اړتیا وړ وپولل شو ولې چې د کمونستي حکومتو او روسي یرغلگر پوځ له کبله یو پر درې د افغانستان اوسیدونکي نن سبا د مهاجرت شپې او ورځې د نړۍ په گوت گوت کې تېروي او تر څو چې د بېرته تک ارمان یې هیواد ته تر سره کېږي نو هر وومرو د دوی ماشومان د خپلې مورنۍ ژبې ښوونې او روزنې ته اړ وي.

ما ددې تکل له پاره عملي گامونه پورته او دا د لوست کتاب مې و دوی ته چمتو کړ، ترڅو چې د خپلې ژبې د زده کړې سره په راتلونکې کې د خپل ویجاړ هیواد په جوړښت کې د معنوي پوهې او هیوادنې ژبې د لوست او لیک څخه د باندې پاتې نه وي. دا کتاب نه یواځې لومړي ټولگيو ته اوډل شوی خو نالوستي خویندې او ورونه هم ددې کتاب په زده کولو سره به د پوهې په رڼایي کې د ژوندانه پاتې ږکي مخ په وړاندې واخلي.

څرنگه چې د کتاب په نیولیک کې لیکل شوي دی نو عزتمند زده کوونکي به لومړی د الفبې توری د انځور شوو مثالونو سره او ورپسې به انځور لرونکو نومونو او فعلونو برخه او وروسته له هغه به د څلوېښتو تورو لوست چې هر توری بېل بېل سپړل شوی او په لنډو څو کرښو کې د انځور سره کښل شوي، چې د کتاب د لوست مهمه برخه پرانیزي. ددې برخې په لوست سره به د لوستلو او لیکلو زده کړه ترسره شي.

د کلمو جوړولو سیستماتیک به د ټکو یا کلمو جوړولو
 د برخې په زده کړې سره د لیکلو بهیر چټک کړي. څنګه
 چې دا کتاب په بنایسته لیک سره لیکل شوی دی نو بنایي
 چې د لوست ترڅنګه د لومړي پاڼې څخه د پښتو لیکلو پړاو ۵۸
 پیل شي تر هغه چې د لوست سره سم د لیکلو زده کړه ۵۸
 ترسره شي. زه گرانو زده کوونکو ته دا زبړی ورکوم چې دوی
 به انشاءالله ددې پاس یادول شوو برخو په زده کړې سره دومره
 پرمختګ کړی وي چې د کیسې ، ټوکې ټکالې ، متلونو او داسې
 نو د کتاب وروستې برخې به روان ولوستل شي. په دې کتاب کې
 د انځورو څخه کار اخیستل شوی دی ، نو هیله ده چې گران
 زده کوونکي د انځورو د نومونو په پیژندګلوي

سره د لیکل شوي نوم د سر توري سپون لا ښه وپیژني.
 بل دا چې په دې کتاب کې د ننگرهار ، کندهار ، او پکتیا د ودې
 اوسیمیز لغاتو په راوستلو سره به د ټولو زده کوونکو له پاره د زده کړې
 ستونځې اسانه کړي. په دې ترڅ کې د هغو قدرمنو څخه چې د کتاب
 بنایسته لیکونکو یا د کتاب لیدونکو په ډله کې وو ، د زړه له کومې
 مننه کوم او هیله څرګندوم چې په راتلونکي کې بیا ۵۸ داسې د
 یو ښمرناک کار لړی مخ په وړاندې بوخم ترڅو چې د خپل هیواد او
 اولس د پوهنې او روزنې په برخه کې خپله ذمه واري او لا ګټه ور
 خیزمتونه تر خپل وس پورې ترسره کړم.

ومن الله التوفيق

که غوټی پسې وهې په لاس به درشي
 چا ویل دا چې په دریاب کې گوهر نشته

اچول	اچول	الف	ا
بلول	ب ل ل ل	ببب	ب
پالل	پ ل ل ل	پپپ	پ
تھل	ت ل ل ل	تتت	ت
تھولول	ت ل ل ل ل ل	تتتت	تھ
ثابتول	ث ل ل ل ل ل	ثثث	ث
جاروتل	ج ل ل ل ل ل	ججج	ج
چاودل	چ ل ل ل ل ل	چچچ	چ
حسابول	ح ل ل ل ل ل	ححح	ح
خوہل	خ ل ل ل ل ل	خخخ	خ
خخہدل	خ ل ل ل ل ل ل ل	خخخخ	خخ

حُ	حِ	حَ	حَدَل
د	دال	د ا ن ک ل	دانکل
ڊ	ڊال	ڊ و ب ب د ل	ڊوبڊل
ذ	ذال	ذ ل ي ل ل	ذليلول
ر	ري	ر ا ت ل ل	راتلل
ڙ	ڙي	ڙ ن ک و ل	ڙنگول
ز	زي	ز ب ب ب ل	زبببئل
ڙ	ڙي	ڙ م ن ح و ل	ڙمنحوول
ڙ	ڙي	ڙ ڙ ل	ڙڙل
س	سين	س ا ت ل	ساتل
ش	شين	ش ڇ ل	شڇل

نبین	بنین	بب - و و ل	بب و و ل
ص	صوات	ص ب ر و ل	صبر و ل
ض	ضوات	ض ب ط و ل	ضبط و ل
ط	طوی	ط ب ع ک و ل	طبع ک و ل
ظ	ظوی	ظ ا ه ر و ل	ظاہر و ل
ع	عین	ع ا م و ل	عام و ل
غ	غین	غ پ ل	غیل
ف	فپی	ف س خ و ل	فسخ و ل
ق	قاف	ق ا ل و ل	قایل و ل
ک	کاف	ک ت ل	کتل
کھ	کھاف	کھ تہ و ل	کھتل

گتھل	گتھول	گاف	گ
لتھول	لتھول	لام	ل
ماتھول	ماتھول	میم	م
نبتھل	نبتھول	نون	ن
کتھل	کتھول	نون	ن
وھل	وھول	واو	و
ھپھول	ھپھول	ھپی	ھ
تیرھ	تیرھ	ھپی	ھ
یادول	یادول	یپی	ی
تپھول	تپھول	یپی	ی
بناخی	بناخی	یپی	ی

نيوليک (فهرست)

لومړی : د الفبې د سپون (تلفظ) لارښود

دویم : انځور لرونکي نومونه او فعلونه

دریم : د ټکو يا کلمو جوړول

څلورم : د لوست برخه

پنځم : کیسې ، ټوکې او متلونه

اووم : د اونی ، میاشتو او د کال موسمو نومونه

اتم : شمېرل يا ګڼل

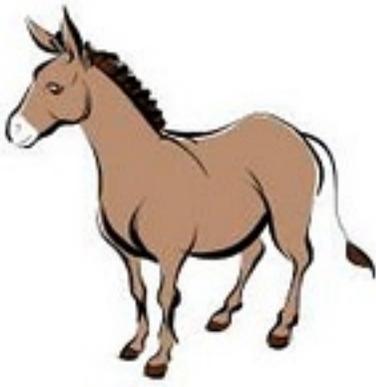
نهم : د ګڼلو د سیستم لنډيز

لسم : د لغاتو مانا (معنی)

د الفبی

د سپون (تلفظ)

لارښود

آ (الف) آس

ا (الف) الوتکه

اور

ب (بی) بتوہ

بپری

پ (پی) پیل

پیشو، پشه

ت (تې) تېرہ

تلويزيون

ت (تې) تاپو

تال

ت (تې) ثمر

ج (جیم) جوار

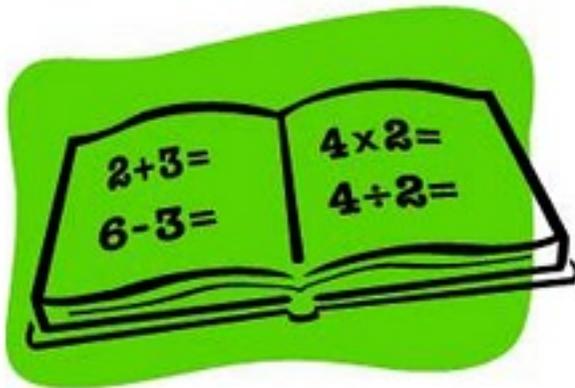
جام

چ (چی) چرگ

چای

ح (حی) حساب

حج

خ (خې) خوله

خولى

خ (خې) خپلى

خټک

خ (خې) خاله

درمل

د (دال) دږه

ط (طوى) طوطى

ظ (ظوى) ظابط

عكس

ع (عين) عسكر

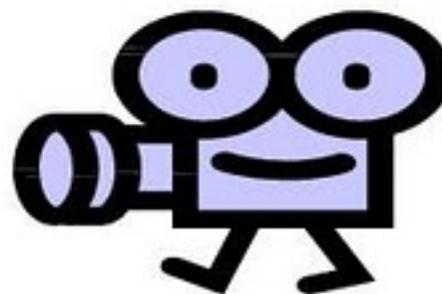
غنم

غ (غين) غور

ف (في) فوٲبال

فلم

ز (زې) زمري

زوړ

ږ (ږې) ږمنځ

ږيره

ژ (ژې) ژبه

ژرنده

س (سين) سيند

سترکه

ش (شین) شوونده

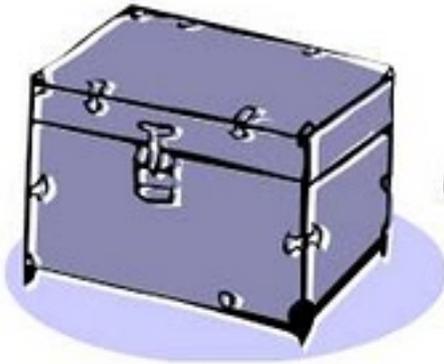
شپه

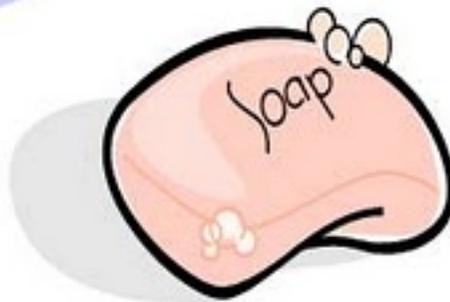
نبی (بنین) بناخی

بنارو

ص (صوات) صندوق

صابون

ض (ضوات) ضعیف

ط (طوى) طوطى

ظ (ظوى) ظابط

عكس

ع (عين) عسكر

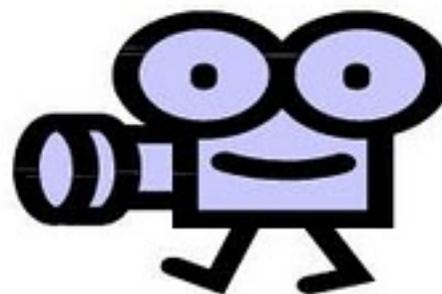
غنم

غ (غين) غور

ف (في) فوٲبال

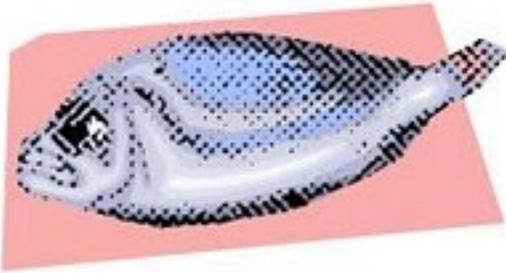
فلم

ق (قاف) قلم

قرآن کریم

ک (کاف) کب

کپڑی

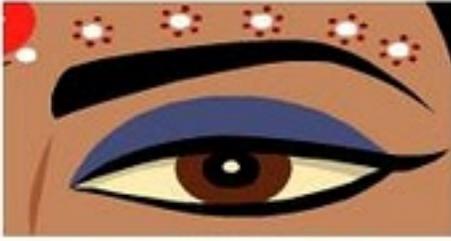

ک (کاف) کپڑی

کام

و (واو) وروخه

ونه

ه (هې) هېلی

هنگی

ي (یا) یز

یوې

ې ادې ، مستې ، مېلمستیا

ی بناخی ، بوډی ، سپورمې

ی سړی ، زمړی .

انحور لرونکي

نومونه

او

فعلونه

لوستل

ليكل

كندهل

شمپرل

كهپل

سندري ويل

انخورول

لوبې كول

د بسوونځي انگره

بسوونځي

بسوونکي

هډي

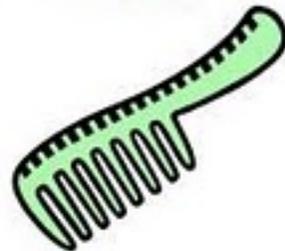

بسوونکي

ټولگي

ږ منځ

همنځ

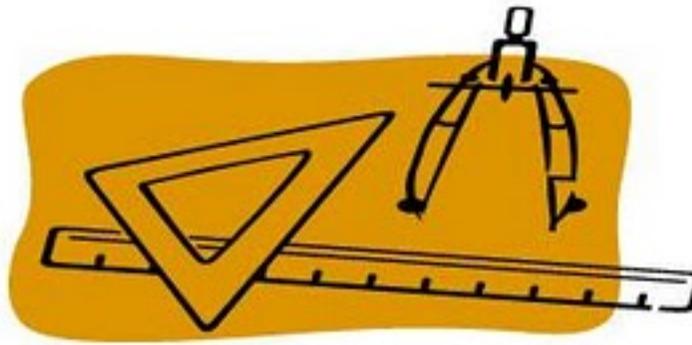
سین غاړه

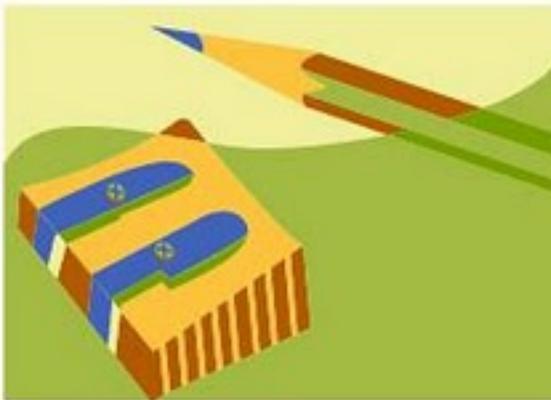
پتنې

تمحی

کرنبى

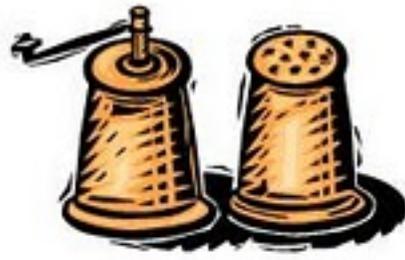

وچکبى تورونكى

پېنسل تورونكى

نخشه

مالکنی

ورزبست

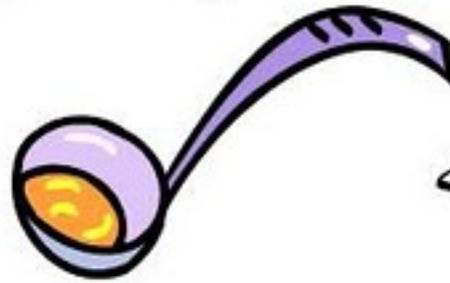
غبرگولی

غبرگونی

زده کوونکې

خمخه

کنوښی

زده کوونکې

غچي

بياتي

روغتون

درملتون

درمليار

ڊاڪٽر

هڱي

وييه

هڪيند

پنڊوس

چاره

کانتیه

کاندی

کاچوغه

د چایو کاچوغه

سپی

کندهازه

پیاله

البوم

کدخو

کدھ کھا

ور
دڙه

کٽ

انڇور

تلتک

بڙستن

سرو پڙدی

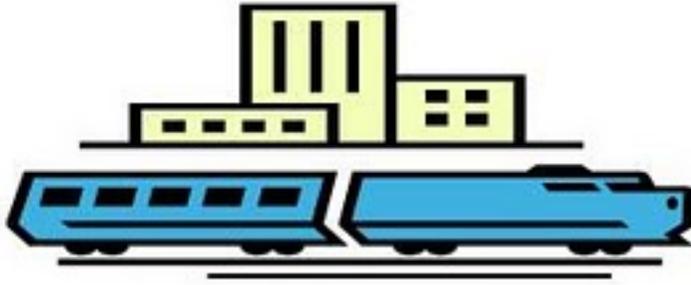
بالبٽ

لاس وچونی

لاس وینڇی

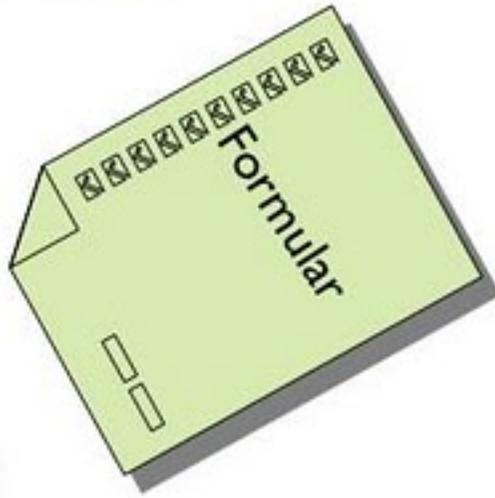
اورگاڊي

د اورگاڊي پټلۍ

ايره نۍ

پوښتنيانډه

گړندي موټر

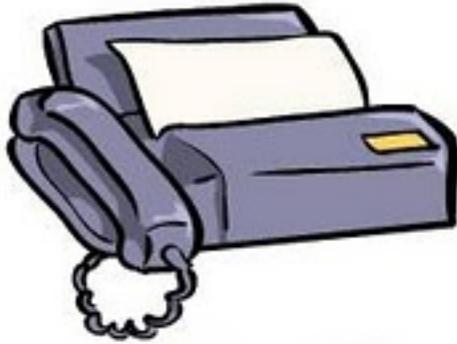
ترافيکي خراغ

غابن موبسی غابن برس

غابنو کریم

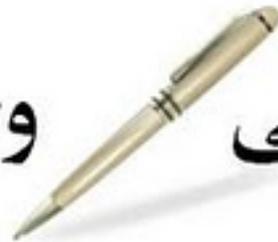
خبر مزی

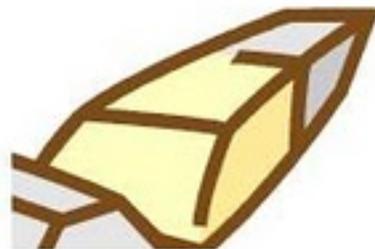
تيلفون غوری

وچ کبسی

رنگ کبسی

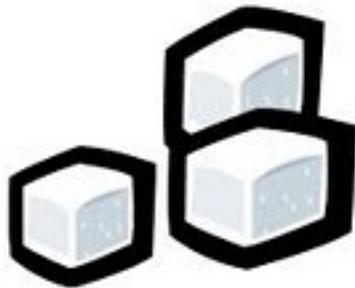
وچکبسی پاک

منه

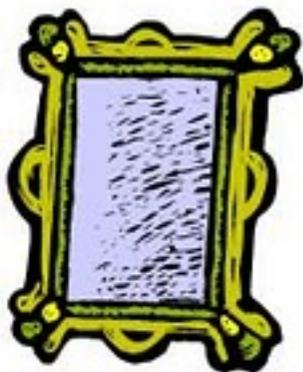
نشپاتی (ناک)

شکره ، بوره

خنکیزه خوکی

هینداره

کموچ

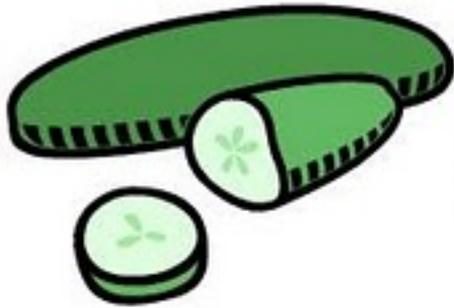
زیمنه ، بنوروا

الوکان ، پتاہی

باتینگر ، روہی

نکوپی (بادرنک)

نغن ، ٲیکله ، ڊوڊی

بکینه ، کبینه

خوړل

پخول

خندل

چنبل

ويدېدل ، ځملاستل

کښناستل ، کښپناستل

لمبل ، لامبل

تلل

ژړل

بابنه

هوسی

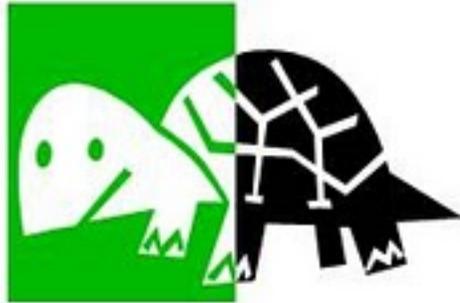

شروبی

شورایي

کیشپ

شوتتی

جیزهکی

شیشکی

اوبنی

بیزو

پیل ، ہاتی

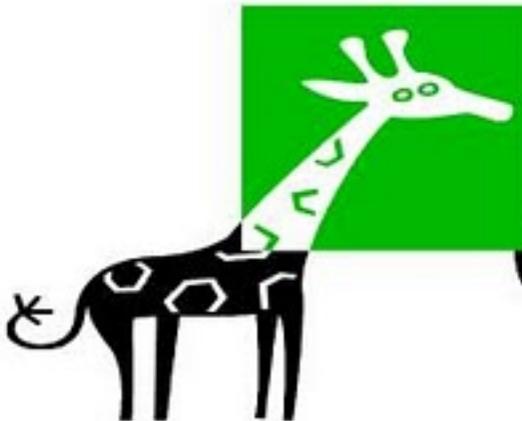
چنہ خہ ، چونگنبہ

غلاوزہ ، کبینہ مچی

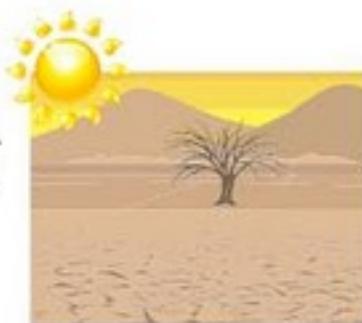
کب

اوبن پرائنگ (زرافہ)

لمر لو پده

لمر خاته

ټيټ

جک

کين

نبی

بنودل

سمه کرښه یا لیکه

کزه کرښه یا لیکه

ماتہ کرنبہ یا لیکہ

پخلنجی

چہ چوبی، لمبلجی

ٹایلپت، اودس ماتہی حای

دیکو یا کلمو

جوړول

د لوست برخه

الوتکه

۱

دا الوتکه ده .

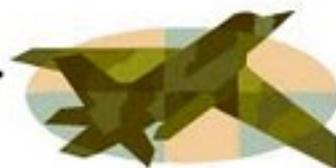
دا د سورلیو الوتکه ده .

دا الوتکه د پره هسکه الوزی .

زما خرخي الوتکه خوبسپری .

بنکاری الوتکه د پره چټکه الوتلی شی .

الوتکه په لږ وخت کې د پږ واټن وهي .

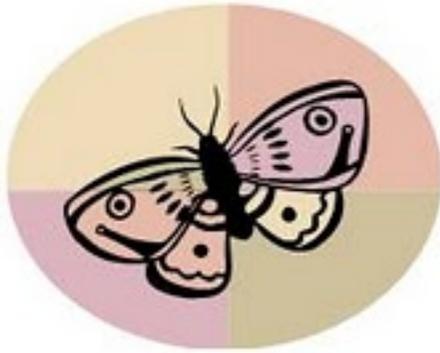

ب بې

دا بې دى .
 دا بې شين دى .
 دا بې ډېرې جگې ونې لري .
 زموږ په كلي کې بېونه شته .
 بېوال يا ماليار خپل بې کې
 ډېر زيار باسي .
 دا بې ډېرې مېوه لرونکې ونې
 او بوټي لري .

پ پتنگ

دا پتنگ دی .

دا پتنگ بنگلي وزرونه لري .

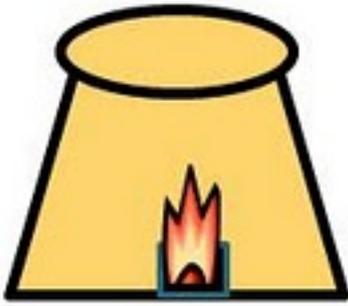
رنکيخ پتنگ د هر چا خوښ وي .

دا پتنگ د ډېوې په رڼا تاوېږي .

تبی

ت

دا تبی ده.

په تبی باندي نغن پخيري.

تبی ته تبخی او تبغنه هم ويل کپري.

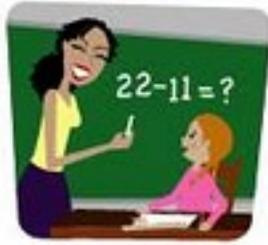
زموږ په هېواد کې خلک په تبی

او تنور کېنې نغن پخوي.

تبی او تنور په لرگیو توديري.

ټ ټولګی

دا ټولګی دی .

دا ټولګی ډېر زده کوونکي لري .

زموږ ټولګی توره تخته لري .

په ما خپل ټولګي وال ګران دي .

زه خپلو ټولګي والو سره مرسته کوم .

ث ثمر

دا د ونو ثمر دی .
 بڼه ثمر د هر چا خوښپری .
 زموږ د کلي په بڼ کېږي خو ډوله
 ثمر لرونکي ونې شته .
 هر ماليار يا بڼوال د خپل بڼ ثمر
 لرونکي ونې شته .
 هر ماليار يا بڼوال د خپل بڼ ثمر
 ته په تلوسه وي .
 بڼه او ډېر ثمر ماليار ته ډېره
 ګټه ور رسوي .

ج جوغندر

دا جوغندر دی .

جوغندر خور وی .

د جوغندر و خخه شکره جوریری .

جوغندر شنی او پلنی پانهی لری .

جوغندر یو بوئی دی چی زمونر

په هېواد کې ډېر کرل کیږی .

چرگ

چ

دا چرگ دی.

دغه چرگ بنه اذان کوي.

دا چرگ غت او مزی دی.

دا چرگ بنايسته بنکې لري.

چرگ کورنی مرغه دی.

چرگ په سر باندي چرخولک لري.

حج

ح

حج فرض دی .

ڊپرو وسمنو مسلمانانو حج کړی دی .

حج له پاره خلک مکې ته ځي .

چا چې حج کړی وي ، حاجي نومېږي .

خ خهکی

دا خهکی دی.

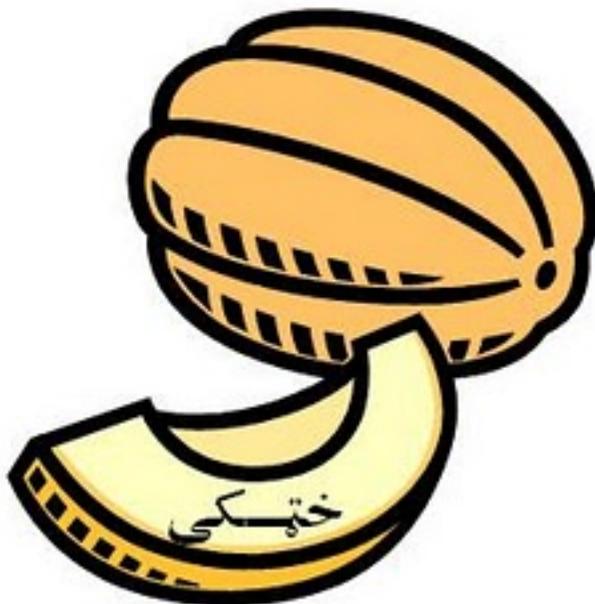
خهکی او بلنه او خوړه مپوه ده.

خوړ او پوخ خهکی د هر چا خوبسپري.

خهکی روغتيا ته ډېره ګټه لري.

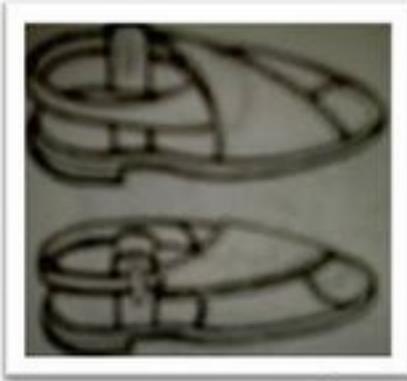
زموږ په هېواد کې ډېر خهکی

کرل کېږي.

هيندوانه

خ خپلی

دا خپلی دي .

دا توري خپلی د خرمني خخه

جوړې شوي دي .

خپلی په اوړي کې پښو کېږي .

زموږ د هېواد موچيان ښې خپلی
جوړوي .

په گران افغانستان کې ډېر خلک

خپلی په پښو کوي .

خپلی

حُ خُنْکَل

دا خُنْکَل دی .

دا خُنْکَل شین دی .

دا خُنْکَل ډېرې ونې لري .

د خُنْکَل د ونو غوڅول ډېر و بال لري .

په خُنْکَل کې هر ډول خزندې ،

مرغان او خُناور ژوند موي .

د دې ګڼ خُنْکَل ونې غټې او جګې دي .

د درملتون

درملتون کې درمل خرڅېږي .

درملتون زموږ کورته ږدي دي .

درمل د درمليار په نسخې

سره پلورل کېږي .

رنځور ته له درملتون څخه

درمل اخیستل کېږي .

ڊبوه

ڊ

دا ڊبوه ده .

په ڊبوه کښې تېل سوځي .

د ډبوي رڼايي تته وي .

دا ډبوه ښکلې ده .

رېډي په کور کې د شپې

ډبوه لکوي .

رنخور

دا هلك رنخور دى .

رنخور هلك ډاڪٽر يا درمليار
ته ورځي .

درمليار رنخور هلك ته نسخه
ورکوي .

درمليار ددي هلك رنخور تيا
ورجنه ناروغي بولي .

د درمليار کتنخي کي ڊپر رنخوران
ناست وي .

ږوند

ه

دا سپړی ږوند دی.

دا سپړی په دواړو سترگو ږوند دی.

په دواړو سترگو ږوند سپړی ته

تپ تور هم وايي.

ږوند سپړی د هر چا مرستې ته اړ وي.

د ږانده سره مرسته ثواب لري.

ز زړه

زړه د ځان يو مهم
غړی دی.

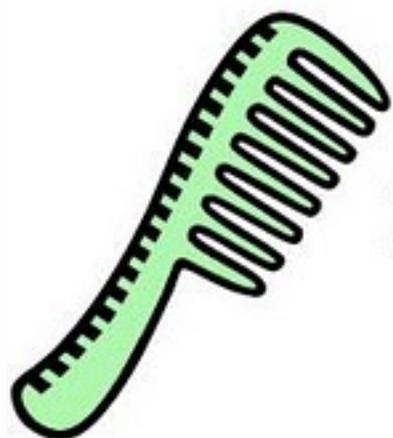
زړه ته د ځان موټور هم وايي.
زړه، وينه د انسان وټول
ځان ته رسوي.

د زړه لویوالی د هماغه سړي
د موټ سره برابر دی.

د سړي زړه په هر مینت کې
تر پنځه او یا وارو پورې غورځي.

ږ منځ

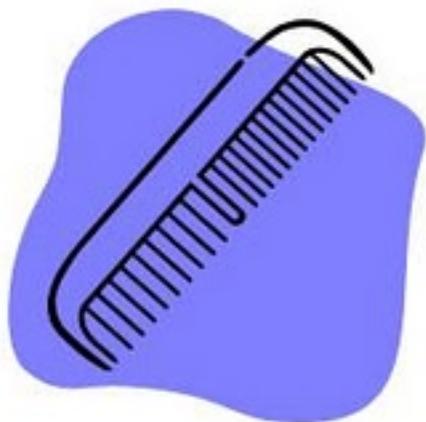

دا ږ منځ د وینستانو د بنکلا
د پاره ده.

زرغونه په پاکه ږ منځ وینستان
ږ منځوي.

په ږ منځ بنځي او نارینه وینستان
ږ منځوي.

ږ منځ یا کمځ د پلاستیک او
لرکي څخه جوړیږي.

ژ ڙ به

ڙ به په خوله کې ده.

زه په ڙ به خبرې کوم.

په ڙ به ښې خبرې ثواب لري.

زه خپله ڙ به په زيارو او

ښکښلونو روږ دوم.

ڙ به د خبرو او خوند اخیستلو

له پاره ده.

سپورمی

س

دا سپورمی ده.

دا سپورمی خپله رڼا له لمر څخه
اخلي.

غونډه سپورمی ډېره ښکلا لري.

سپورمی ځمکې ته ترنورو ستورو
رانږدي ده.

سپورمی ځمکې سره یوځای
د لمر پر شاوخوا راڅرخي.

شپون

ش

دا شپون دی .

شپون پسونه او وزې پيايي .

شپانه باندي خپله ره دېره

گـرانه وي .

د شپون د پسونو او وزو

خرحای دېر شين وي .

د شپون سپي د رهې ساتنه کوي .

بنس بنوونځي

دا بنوونځي دي .

زه بنوونځي ته ځم .

دا بنوونځي ډېر ټولگي لري .

بنوونځي د زده کړې او بنوونې

ځای دي .

په بنوونځي کې لیک او لوست

زده کړي .

صندوق

ص

دا صندوق دی .

صندوق د لرگي او پیتل خخه

جوړ پري .

د لرگي صندوق ارزانه وي .

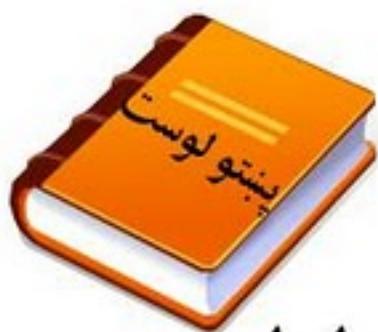
هر خوک په کور کښې صندوق لري

په صندوق کښې جامې ساتل کېږي .

لوی صندوق کښې ډېرې جامې

خاي پري .

ل لوست

دا د لوست کتاب دی.

زه د پښتو د لوست کتاب لولم.

زه د پښتو د لوست کتاب سره

مینه لرم.

زه د خپلې ژبې لیک او لوست په

ښوونځي او کور کې زده کوم.

هر څوک په خپله ژبه لیک او

لوست زده کوي.

مڼه

م

دا مڼه ده .

پخه مڼه خوړه وي .

زما سره او پخه مڼه خوښه ده .

په افغانستان كښې د مڼو ونې

ډېرې دي .

د مڼو خوړل روغتيا ته ډېره

گټه لري .

نانځکه

ن

دا نانځکه نوې ده.

نانځکه يا ناوکی د لوبې د پاره ده.

نانځکې سره ماشومان لوبې کوي.

نجونې نانځکې ته ډېر خوشایري.

په وړو کتون کې کوچنيان نانځکې

او د لوبو نورو څيزونو سره لوبې کوي.

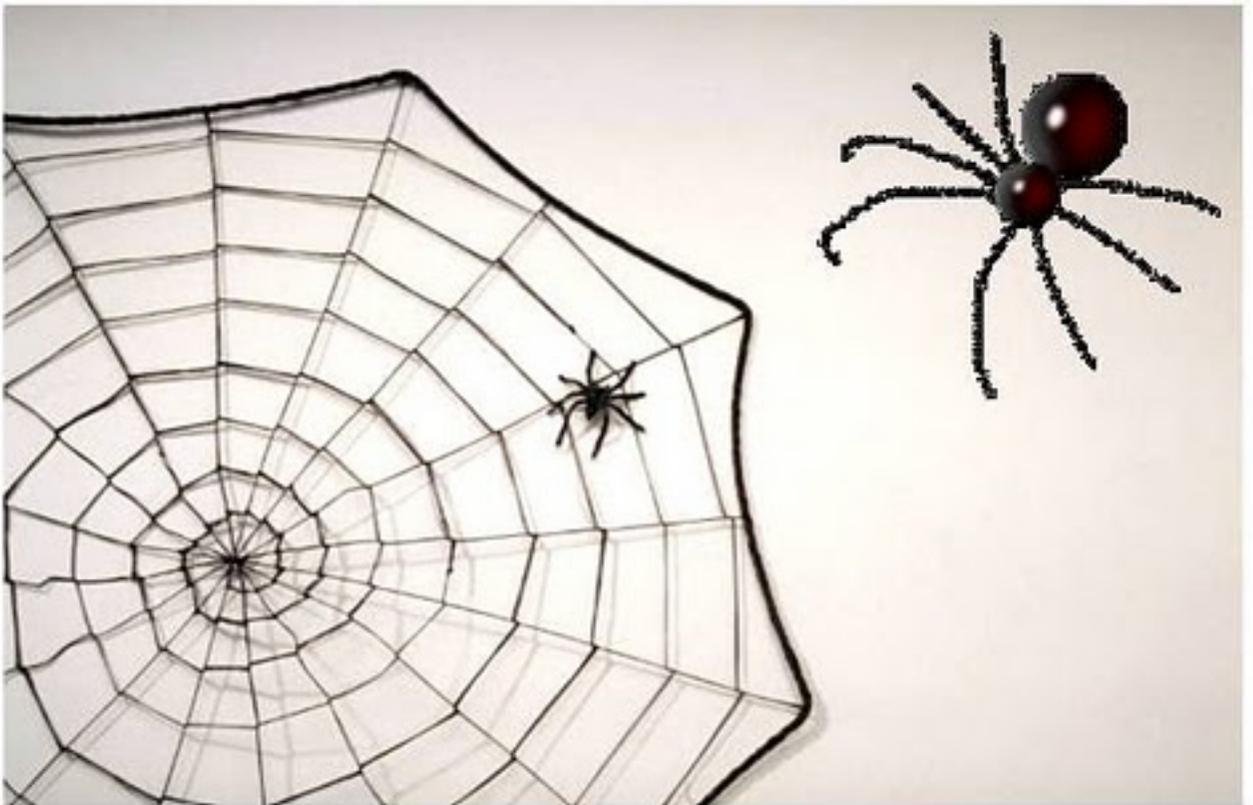
غڼه

ڼ

غڼه يوه وړه خزنده ده .
 غڼه څلور جوړې اوږدې
 پښې لري .

غڼه تر نس لاندي مرغپړي لري .
 غڼه د مرغپړيو څخه نارو يا لارې
 راباسي او له هغه څخه تارونه
 اوبې . غڼه ددې تارو په اوبدلو
 سره ښکار کوي .

ونه

و

دا ونه ده .

دا ونه بنه سیوری لری .

دا ونه اوږدې او ډولي پانې لری .

ددې ونې غوټې لاغور بدلې

نه دي .

دا ونه غټې خانګې او سوروره

سته لری .

د ونو کپنول د سمسورتیا او

چاپېر یال له پاره یو ګټور کار دی .

هېواد

هـ

افغانستان زموږ هېواد دی .
 افغانستان په ماګران دی .
 زموږ ګران هېواد لوړ غرونه لري .
 زموږ هېواد د آسیا په لوېدیځ کې
 پروت دی .
 د افغانستان نخشه شکلي ده .
 خپل هېواد سره هر څوک
 مینه لري .

یوم

ی

دا یوم نوی دی .

بزگر په یوم کار کوي .

په یوم باندي ځمکه اړول کپري .

د یوم لاستی له لرگي وي .

زموږ د کلي پښ ښه یومان جوړوي .

بزگران خپله کرونده کې یوم ته

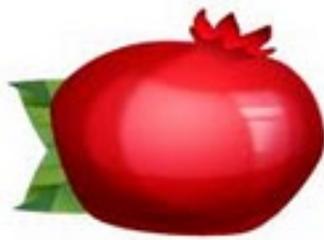
اړتیا لري .

کیسی ، توکی

او متلونه

کیسی ، ٲوکې او متلونه

کیسی : وړوکی تنورګی له
لالو ٲک .
دا څه شی دی ؟ دا ولنگ (انار) دی .

خوري خوري ، او هيڅ
نه مړ پړي .
دا څه شی دی ؟ دا ژرنده ده .

زر خولې لري ، نه کېږه نه
کولمې لري .
دا څه شی دی ؟ دا پروېځی دی .

د ورځې ګرځي چې د شپې راشي د
يوې پيسې ځای ونيسي .
دا څه شی دی ؟ دا لکړه ده .

کیسی ، ٲوکې او متلونه

د ورځې ګرځي چې د شپې راشي نو
وازه خوله ونیسي .
دا څه شی دی ؟ دا پڼې ، بوتونه دی .

د پاسه راغلل دوه سیندونه ورته
یې ونيول پنځه یومونه .

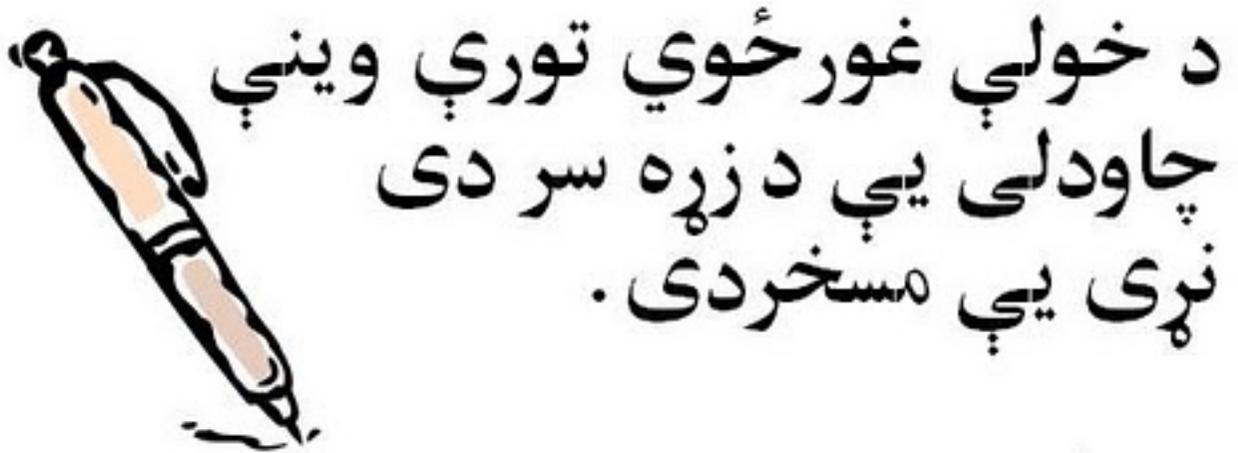

دا څه شی دی ؟
دا پوزه ده چې په لاس یې پا کوي .
ځي ځي مخ نه را اړوي .

دا څه شی دی ؟ دا اوبه دي .

کیسی ، ټوکې او متلونه

د خولې غورځوي توري ويني
چاودلی يې د زړه سردی
نړی يې مسخردی .

دا څه شی دی ؟ دا لیکانی دی .

زرغونه جامه او سپین غابونه لري
او سره بریتونه لري .

دا څه شی دی ؟ دا د جوارو وری دی .

هنه څوک دی چې روپی
سوځوي خپله روغتیا ویجاړوي
او لوکي ته يې ځان خوشالوي .

هنه سکرت څکوونکی دی .

◀◀◀ دا ماشوم ولي ويروي ▶▶▶

يوه ورخ يو ماشوم خيل نيڪه ته وويل

نيڪه!

دلته په منگي ڪنبي يو چا
ما ته سر و خوڄاوه . منگي له
او بو خخه ڳڪ وو ، او هغه د او بو
په هنداره ڪي خيل خان ليدلي وو .
خيال يي ڪاوو چي يو بل خوک
ما ته سر خوڄوي .

نو نيڪه ته يي وويل چي ته ورپسي
ورشه او هغه پوي ڪره چي مانه ڏاروي .
نيڪه يي چي منگي خواته لار
او د منگي د او بو په هنداره ڪنبي
يي خيل خان وليد نو داسي يي وويل
نه شرميري چي په دغه لويه ڪيره
وړوڪي ماشوم ويروي .

82
يوه سترکه

يو سړی په يوه سترکه ږوند وو

او لس تنه ږانده حافظان يې له

لاسه نيولي وو نو له دغه ږانده سړی

نه چا پوښتنه وکړه چې د يوولس تنو

خو سترگې وي؟

ده ورته وويل چې يوه!

((وريجي هم په کښې شته)))

يو سړی په چا مېلمه وو، ووريجي

يې وور له پخې کړې وې.

وريجي يې چې خوړلې نو تېکه

(تېره) يې له غاښ لاندې شوه نو

کور به ورته وويل چې تېکه وه؟

مېلمه: نه وريجی هم په کښې شته!

(((نیم میم))))

زده کوونکی ته : وایه چپ میم !

زده کوونکی : دا نشم و یلای خو
راته نیم یپ کره !

بنوونکی : وایه چپ نیم میم !

زده کوونکی : دا خو لا سخت شو
راته درې حایه یپ کره !

بنوونکی : وایه چپ د نیم میم نیم !

((خاندی، خاندی بنه کورمو کپی دی))

یوه بنخه او مپره د شپې په کوته کبې

و یبې ناست وو. نیمه شپه یې کوم غل

کورته ورغلی دی. غله چې هرڅومره

لټه وکړه نو هیڅ شی یې ونه مینده.

غل چې له کوتې نه و ووت نو بنخې

او مپره سره وخنډل. غله ورته مخ

را واړاوه چې خاندی، خاندی بنه

کور مو کپی دی!

((دوه لېونې)))

دوه لېونيان د لېونتون د نايي (د لاک)
 څخه چې د دوی وېستان به يې
 خرپيل ډير په تنگ شول او په خپل
 منځ کبسي غر بدل چې څنگه ددې
 نايي له غضبه بچ شي؟

تر لږ چورت وروسته يوه وويل چې
 ماته ښه چل راغی او هغه دا چې ته
 يو غټ ميخ راواخله او زما په سر کې
 يې ټک وهه نو چاره به يې پر ميخ
 ولگيری پخه به شي او مونږ به يې
 له غضبه بچ شو.

هغه بل لېونی هم ورسره ومنله خو
 هغه وخت يې چې ميخ او خټک
 راوور، او غوښته يې چې د هغه
 بل لېوني په سر کښې يې ټک
 وهی هغه لېوني سر ټيټ کړ
 او د هغه بل لېوني لاس يې ونيو.
 لومړي لېوني ورته وويل: څه کوي؟
 دوهم لېوني ورته وويل:
 ډاريزم چې به در څخه خطا شي
 او خټک به زما پر سر ونښلی!

((دوه لېوني)))

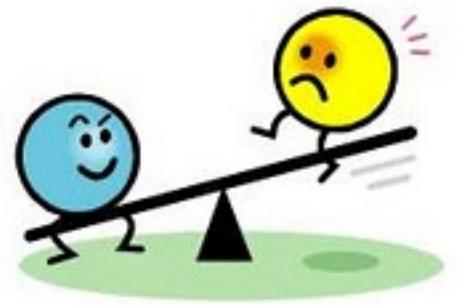

متلونه :

وايي : ژرنده که پلار ده هم په وار ده .
 وایي : په یوه کله نه پسرلی کېږي .
 وایي : خپل عمل د لارې مل دی .
 وایي : مه کوه په چا و، چې
 وبه شی په تا .

وايي : که تا ويل چې زه يم
 او ما ويل چې زه يم
 نه به ته يې نه به زه يم
 او که تا ويل چې ته يې او ما
 ويل چې ته يې هم به زه يم
 هم به ته يې !

ایک نینہ

91
(((لیک نمبی)))

:

سپرنی

,

ترونی

()

دوی لیند کی

؛

خند کی یا خند نمبه

؟

تیوسنی

—

بیلنی (دپش)

!

غر نمبه

/

خوپره لیکه

.

تکی

((د اونی ورځې))

یوه اونی اووه ورځې دي .

(شنبه)	↔	د خالي ورځ	۱
(یکشنبه)	↔	د اتبار ورځ	۲
(دوشنبه)	↔	د کل ورځ	۳
(سه شنبه)	↔	د نهې ورځ	۴
(چارشنبه)	→	د شورو یا لاس پورې ورځ	۵
(پنجشنبه)	↔	د زیارت ورځ	۶
(جمعه)	↔	د ادینه یا جومه ورځ	۷

((خلور خواوې))

د کال د دوولسو میاشتو نومونه

۷ — تله

۱ — وری

۸ — لړم

۲ — غویی

۹ — لینده

۳ — غبرگولی

۱۰ — مرغومی

۴ — چنګاښ

۱۱ — سلواغه

۵ — زمري

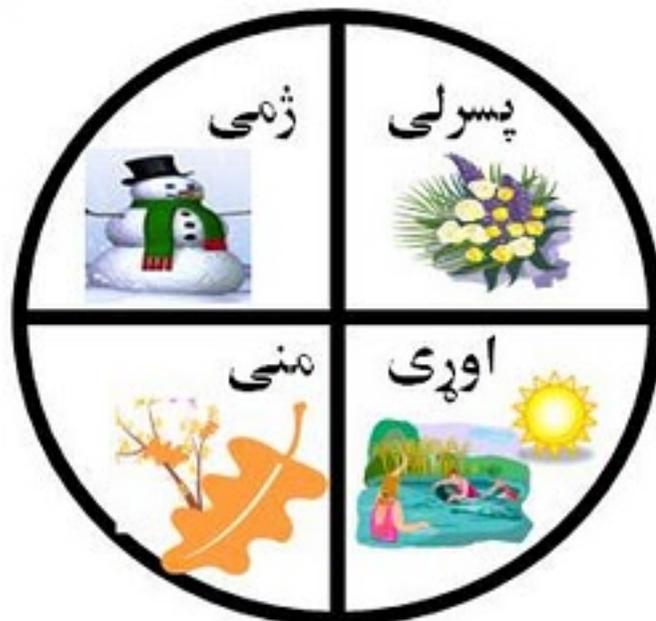

۱۲ — کب

۶ — وږی

د کال څلور موسمونه

د کال څلور موسمو نومونه

لومړۍ: پسرلی یا څږمونی

دویم: اوړی یا دوبي

درېم: منی

څلورم: ژمی

وری ، غویی او وړی د غبرګولی
د پسرلی میاشتي دي .

چنگاښ ، زمري او وړی د اوړي
میاشتي دي .

تله ، لړم او لینده د مني میاشتي دي .
مرغومی ، سلواغه او کب د ژمي
میاشتي دي .

شمیرل

یا گنیل

شمېرل يا گڼل 97

۰	0	صفر	۲۰	20	شل
۱	1	يو	۲۱	21	يوو يشت
۲	2	دوه	۲۲	22	دوه ويشت
۳	3	درې	۲۳	23	درو يشت
۴	4	څلور	۳۰	30	ديرش
۵	5	پنځه	۴۰	40	څلو يشت
۶	6	شپږ	۵۰	50	پنځوس
۷	7	اووه	۶۰	60	شپيته
۸	8	اته	۷۰	70	او يا
۹	9	نه	۸۰	80	تيا
۱۰	10	لس	۹۰	90	نوي
۱۱	11	يوولس	۱۰۰	100	سل
۱۲	12	دوولس	۲۰۰	200	دوه سوه
۱۳	13	ديارلس	۳۰۰	300	درې سوه
۱۴	14	څوارلس	۴۰۰	400	څلور سوه
۱۵	15	پنځلس	۵۰۰	500	پنځه سوه
۱۶	16	شپارلس	۶۰۰	600	شپږ سوه
۱۷	17	اووه لس	۷۰۰	700	اووه سوه
۱۸	18	اته لس	۸۰۰	800	اته سوه
۱۹	19	نولس	۹۰۰	900	نه سوه
۲۰	20	شل	۱۰۰۰	1000	زر

دلغاتو مانا (معنی) 99

د پانی مخ	مانا (معنی)	لغات
	ڼاپی (باصله)	واڼن
	باغ	بن
	باغوان	بنوال یا مالبار
	اور پښت (پروانه)	ښنگ
	څراغ	دبوه
	همصنغان	ټولگی وال
	غوښتنه	تلوسه
	لبلبو	جوغندر
	د مرغانو پخه	بنکې
	د چری تاج	چرخولک
	شتمن	وسمن
	گناه	وبال
	ډاکټر	درملبار
	هونبیار یا ذکی	زیارسی
	مکروبی	وړجنه
	د معاینې خونه	کتخی
	دقیقه	مینټ

دلغاتو مانا (معنی) 100

دلغات	مانا (معنی)	د پانې مخ
بنوونځی	مکتب	
پیتل	یو ډول فلز دی	
کروپ کروپ	شا کوی	
ظریف	بناېسته	
کلال	د خاورین لوبو جوړوونکی	
ولې	ر بېنه	
اوری	د غابو غوبه	
لو بغارې	لو بې کوونکي	
ډگر	میدان	
پلازمینی	پایتخت	
لو یدیخ	غرب	
ختیخ	شرق	
خیز	شی	
مرغیږی	غده	
کړونده	کړهنه یا کښت	
اړتیا	احتیاج	

سريره

د لوی خدای اح اډېر شکر کاروم چې د پښتو لوست لومړی ټوک چې د ښوونځي لومړی ټولګي سره سمون خوري په المان کې د مهاجرت په درشل کې د ښوونې او روزنې مېچانو ته وړاندې کېږي او هيله مندهم چې په پرنسې کې دا ګرځونې کارم د پښتو ژبې د زده کړې او پرمختګ له پاره اغېزمن وګڼل شي .

ددې کتاب چمتو کول ځکه د اړتيا وړ وپلل شو ولې چې د ګمبوستي حکومتو او روسي يرغلګريوڅخه له کبله يو پر دې د افغانستان اوسېدونکي نن سبا د مهاجرت شپې او ورځې د نړۍ په ګوت ګوت کې تېروي او ترڅو چې د بېرته تګ اړمان يې هېواد ته ترسره کېږي نو هر ورور د دوی ماشومان د خپلې موزونې ژبې ښوونې او روزنې ته اړ وي .

ما ددې تکل له پاره عملي ګامونه پورته او دا د لوست کتاب مې و دوی ته چمتو کړم ، ترڅو چې د خپلې ژبې د زده کړې سره په راتلونکې کې د خپل وپياوړتيا هېواد په جوړښت کې د معنوي پوهې او هېوادني ژبې د لوست او ليک څخه د پاندي پاتې نه وي دا کتاب نه يواځې لومړي ټولګيو ته لوړل شوی خو نالوستي ځوانانې او وروڼه هم ددې کتاب په زده کولو سره به د پوهې په زباني کې د ژوندانه پاتې ټکي مخ په وړاندې واخلي .

څرګه چې د کتاب په نيولک کې ليکل شوي دي نو عزتمند زده کوونکي به لومړی د الفبي توري د انځور شورو مثالونو سره او ورپسې به انځور لرونکو نومونو او فعالونو برخه او وروسته له هغه به د څلويښتو تورو لوست چې هر توري پيل پيل سهول شوی او په لنډو څو ګرځونو کې د انځور سره ګڼل شوي ، چې د کتاب د لوست مهمه برخه پرانيزي ، ددې برخې په لوست سره به د لوستلو او ليکلو زده کړه ترسره شي .

د کلمو جوړولو سيستماتيک به د ټکو يا کلمو جوړولو د برخې په زده کړې سره د ليکلو بهر چټک کېږي ، ځنګه چې دا کتاب په نښسته ليک سره ليکل شوی دی نو نښايي چې د لوست ترڅنګه د لومړي پلټي څخه د پښتو ليکلو پړاو هم پيل شي تر هغه چې د لوست سره سم د ليکلو زده کړه هم ترسره شي ، زه ګرانو زده کوونکو ته دا زيری وړګوم چې دوی به انشاءالله ددې پاس يادول شورو برخو په زده کړې سره دومره پرمختګ کېږي وي چې د کيسې ، ټوکي ټکالي ، متلونو او داسې نو د کتاب وروستي برخې به روان ولوستل شي ، په دې کتاب کې د انځور څخه کار اخيستل شوی دی ، نو هيله ده چې ګران زده کوونکي د انځور د نومونو په پېژندلو کې سره د ليکل شوي نوم د سر توري سهول لا ښه وپېژني .

بل دا چې په دې کتاب کې د ننګرهار ، کندهار ، او پکتيا د ودې اوسمهال لغاتو په راوستلو سره به د ټولو زده کوونکو له پاره د زده کړې ستونځې اسانه کېږي ، په دې ترڅ کې د هغو قدرمنو څخه چې د کتاب نښسته ليکونکو يا د کتاب ليدونکو په ډله کې وو ، د زده له کومې مننه کووم او هيله څرګندوم چې په راتلونکې کې بيا هم داسې د يو ښمرونک کار لوی مخ په وړاندې بوځم ترڅو چې د خپل هېواد او اولس د پوهنې او روزنې په برخه کې خپله ذمه واري او لاکټه وړ څيزونه تر خپل وس پورې ترسره کېږم .

ومن الله التوفيق

که شغوي پسي وهي په لاس به درښي چا ويل دا چې په درباب کې ګوهر نشته

سر يزه

د لوی خدای (ج) پېر شکر کارم چې د پښتو لوست لومړی ټوک چې د ښوونځي لومړي ټولگي سره سمون خوري په المان کې د مهاجرت په درشل کې د ښوونې او روزنې میپغانو ته وړاندې کېږي او هیله منډیم چې په پرديسي کې دا کوچنی گام د پښتو ژبې د زده کړې او پرمختگ له پاره اغیزمن وگڼل شي. ددې کتاب چمتو کول خکه د اړتیا وړ وپولل شو ولې چې د کمونستي حکومتو او روسي یرغلگر پوځ له کبله یو پر درې د افغانستان اوسیدونکي نن سبا د مهاجرت شپې او ورځې د نړۍ په گوت گوت کې تېروي او تر څو چې د بېرته تک ارمان یې هیواد ته تر سره کېږي نو هر وومرو د دوی ماشومان د خپلې مورنۍ ژبې ښوونې او روزنې ته اړ وي.

ما ددې تکل له پاره عملي گامونه پورته او دا د لوست کتاب مې و دوی ته چمتو کړ، ترڅو چې د خپلې ژبې د زده کړې سره په راتلونکې کې د خپل ویجاړ هیواد په جوړښت کې د معنوي پوهې او هیوادنې ژبې د لوست او لیک څخه د باندې پاتې نه وي. دا کتاب نه یواځې لومړي ټولگیو ته اوډل شوی خو نالوستي خویندې او ورونه هم ددې کتاب په زده کولو سره به د پوهې په رڼایي کې د ژوندانه پاتې ږکي مخ په وړاندې واخلي.

څرنگه چې د کتاب په نیولیک کې لیکل شوي دی نو عزتمند زده کوونکي به لومړی د الفبې توری د انځور شوو مثالونو سره او ورپسې به انځور لرونکو نومونو او فعلونو برخه او وروسته له هغه به د څلوېښتو تورو لوست چې هر توری بېل بېل سپړل شوی او په لنډو څو کرښو کې د انځور سره کښل شوي، چې د کتاب د لوست مهمه برخه پرانیزي. ددې برخې په لوست سره به د لوستلو او لیکلو زده کړه ترسره شي.

د کلمو جوړولو سیستماتیک به د ټکو یا کلمو جوړولو
 د برخې په زده کړې سره د لیکلو بهیر چټک کړي. څنګه
 چې دا کتاب په بنایسته لیک سره لیکل شوی دی نو بنایي
 چې د لوست ترڅنګه د لومړي پاڼې څخه د پښتو لیکلو پړاو ۵۸
 پیل شي تر هغه چې د لوست سره سم د لیکلو زده کړه ۵۸
 ترسره شي. زه گرانو زده کوونکو ته دا زبړی ورکوم چې دوی
 به انشاءالله ددې پاس یادول شوو برخو په زده کړې سره دومره
 پرمختګ کړی وي چې د کیسې ، ټوکې ټکالې ، متلونو او داسې
 نو د کتاب وروستې برخې به روان ولوستل شي. په دې کتاب کې
 د انځورو څخه کار اخیستل شوی دی ، نو هیله ده چې گران
 زده کوونکي د انځورو د نومونو په پیژندګلوي

سره د لیکل شوي نوم د سر توري سپون لا ښه وپیژني.
 بل دا چې په دې کتاب کې د ننگرهار ، کندهار ، او پکتیا د ودې
 اوسیمیز لغاتو په راوستلو سره به د ټولو زده کوونکو له پاره د زده کړې
 ستونځې اسانه کړي. په دې ترڅ کې د هغو قدرمنو څخه چې د کتاب
 بنایسته لیکونکو یا د کتاب لیدونکو په ډله کې وو ، د زړه له کومې
 مننه کوم او هیله څرګندوم چې په راتلونکي کې بیا ۵۸ داسې د
 یو ښمرناک کار لړی مخ په وړاندې بوخم ترڅو چې د خپل هیواد او
 اولس د پوهنې او روزنې په برخه کې خپله ذمه واري او لا ګټه ور
 خیزمتونه تر خپل وس پورې ترسره کړم.

ومن الله التوفيق

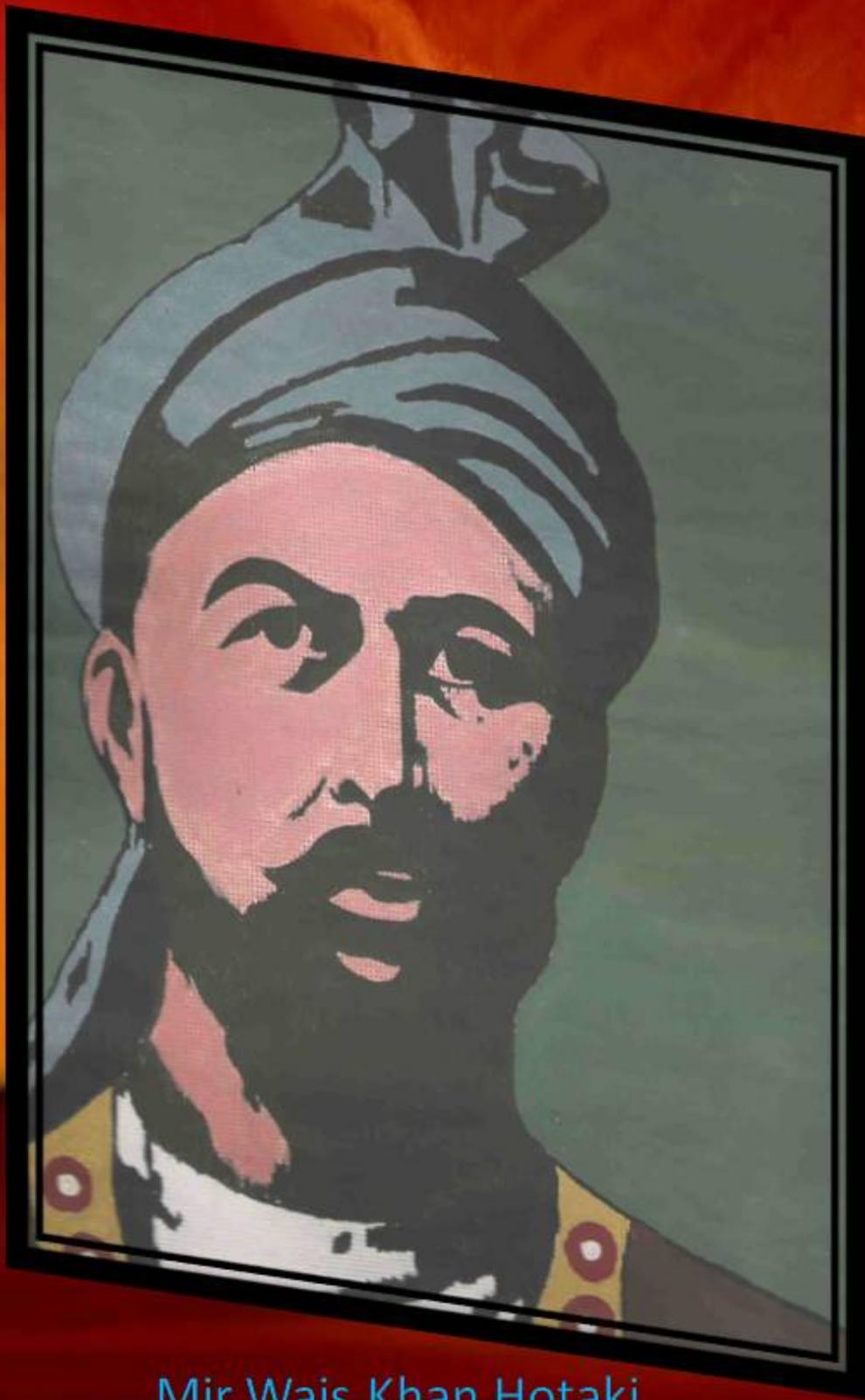
که غوټی پسې وهې په لاس به درشي
 چا ویل دا چې په دریاب کې گوهر نشته

Khoschal Khan Khattak

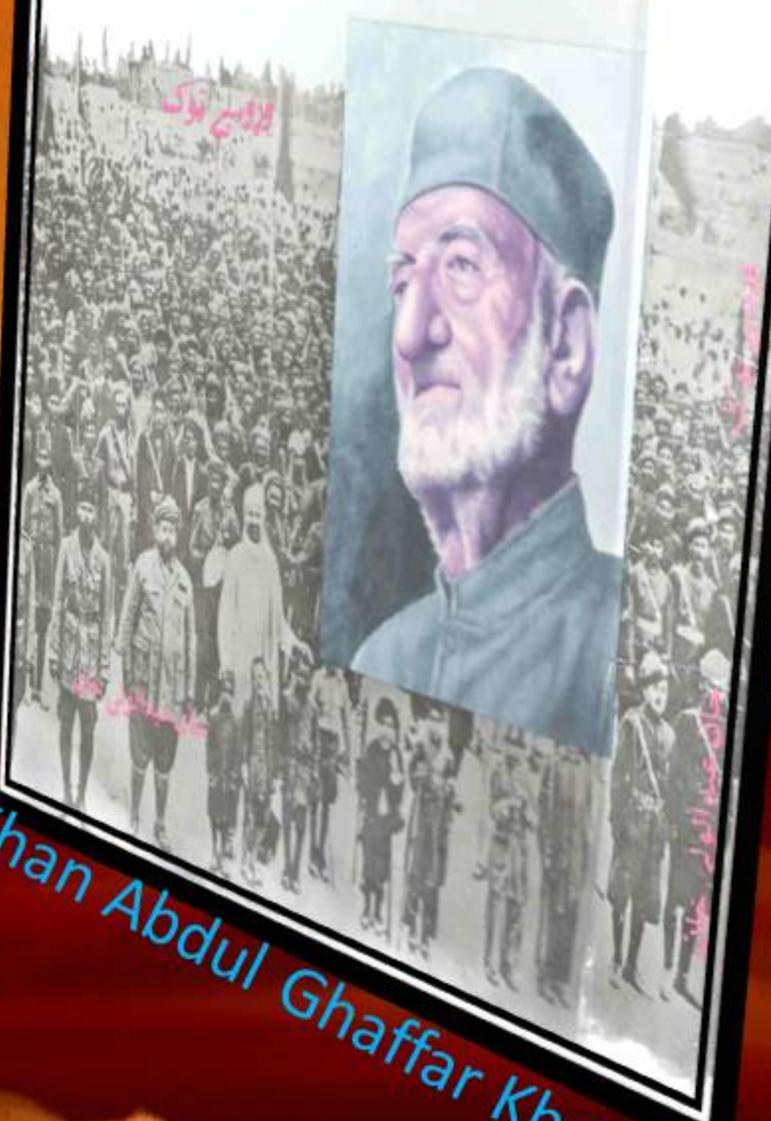
Khoschal Khan Khattak (1613-1689)

Mir Wais Khan Hotaki 1709-1715

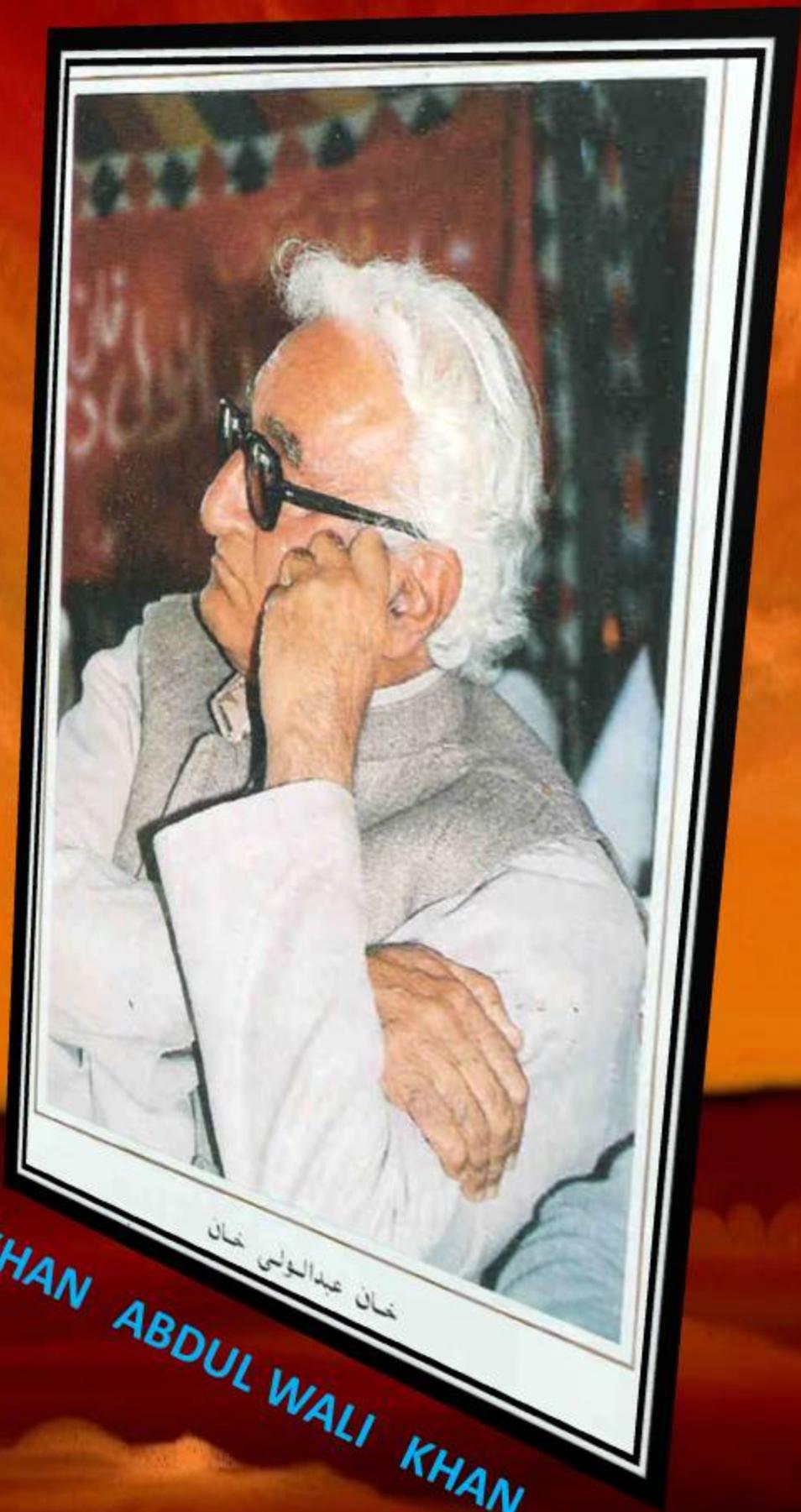
Mir Wais Khan Hotaki

باچا خان
او
خدائی خدمتگاری

Khan Abdul Ghaffar Khan

Khan Abdul Ghaffar Khan

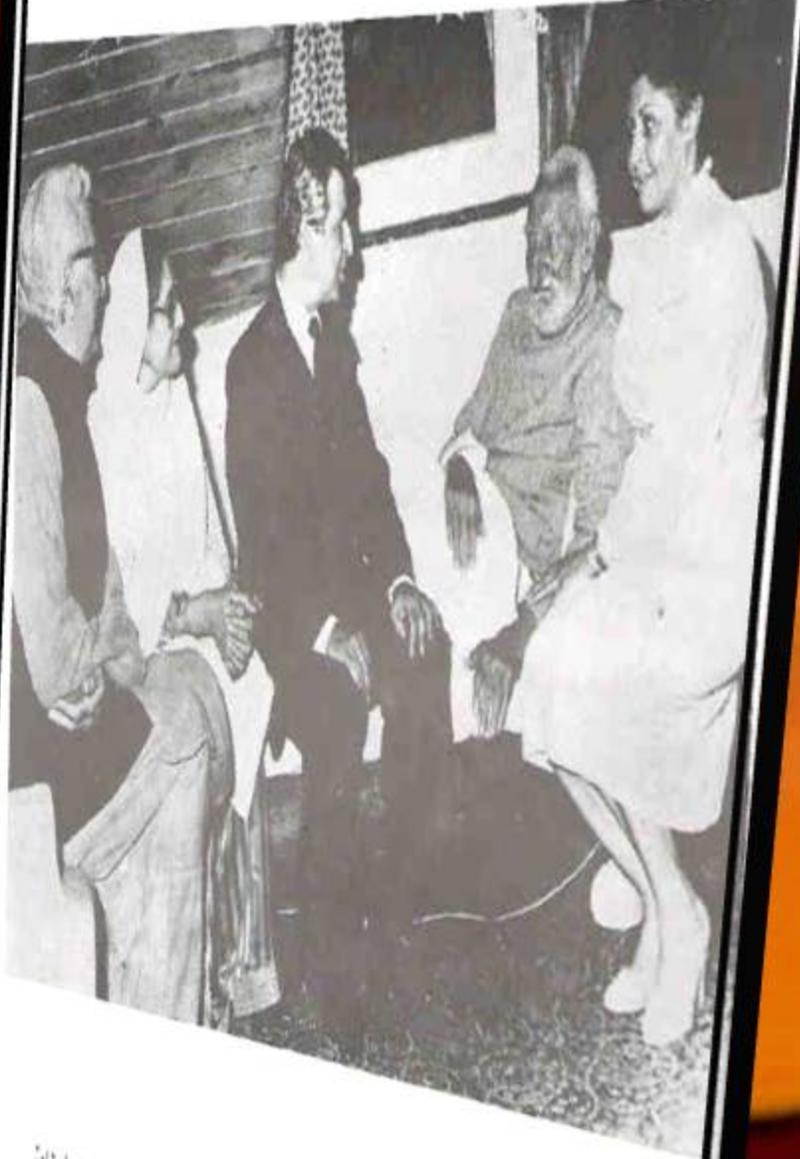

خان عبدالولی خان

KHAN ABDUL WALI KHAN

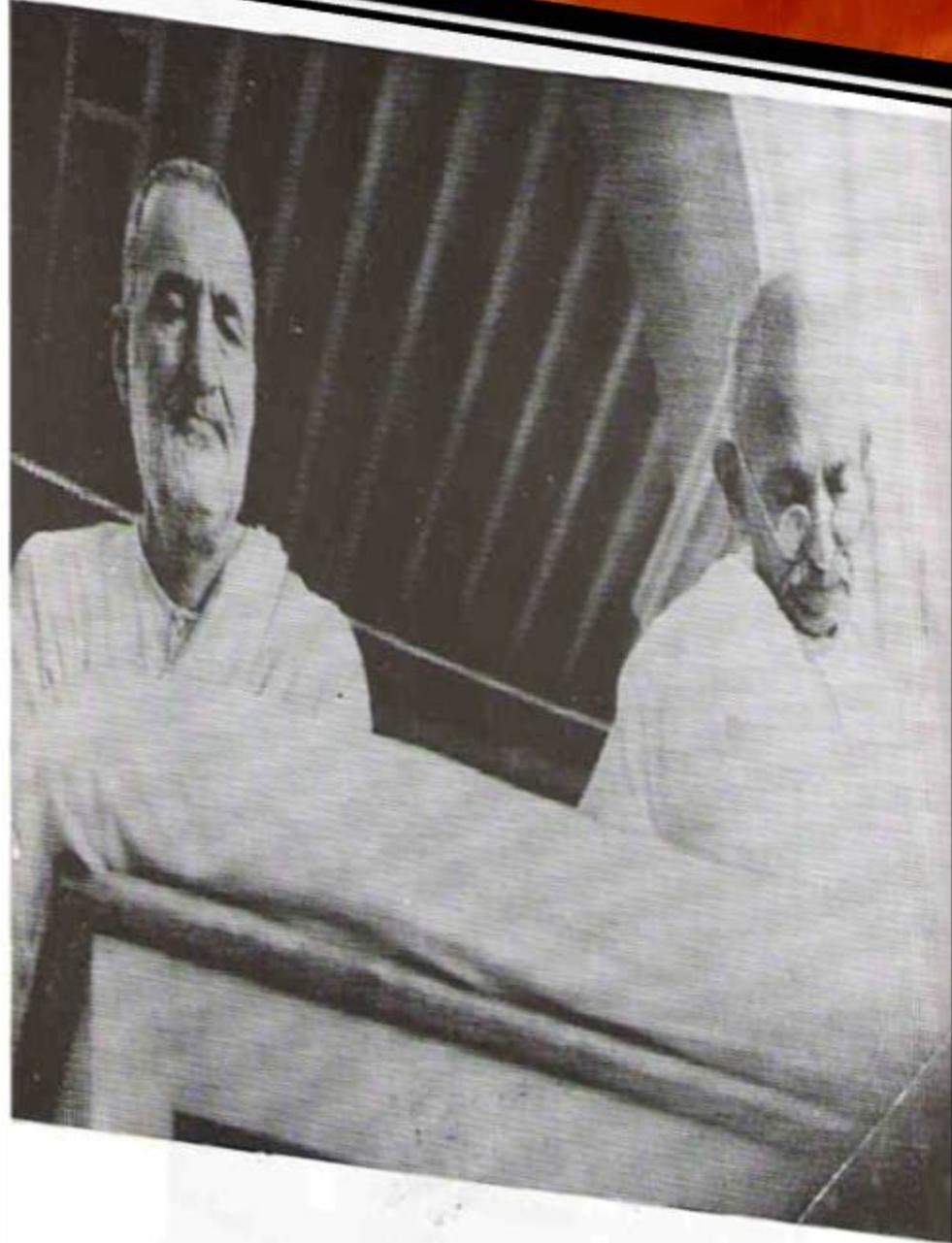
KHAN ABDUL WALI KHAN

Khan Abdoul Ghaffar Khan

باچا خان په کابل کېږي :
د باچا خان تپرس له د افغانستان صدر ببرک کریم او وزیر انانیتا ، په نسو پر کېږي عبدالول خان
اونسیم بی بی هم ښکاري .

Khan Abdul Ghaffar Khan

باجا خان او مہا آتما گاندی جی

Khan Abdul Ghaffar Khan

Khan Abdul Ghaffar Khan

Khan Abdul Ghaffar Khan

Khan Abdul Ghaffar Khan

کشمیر نه تر هرات هوري
بلوچستان نه تر د ور

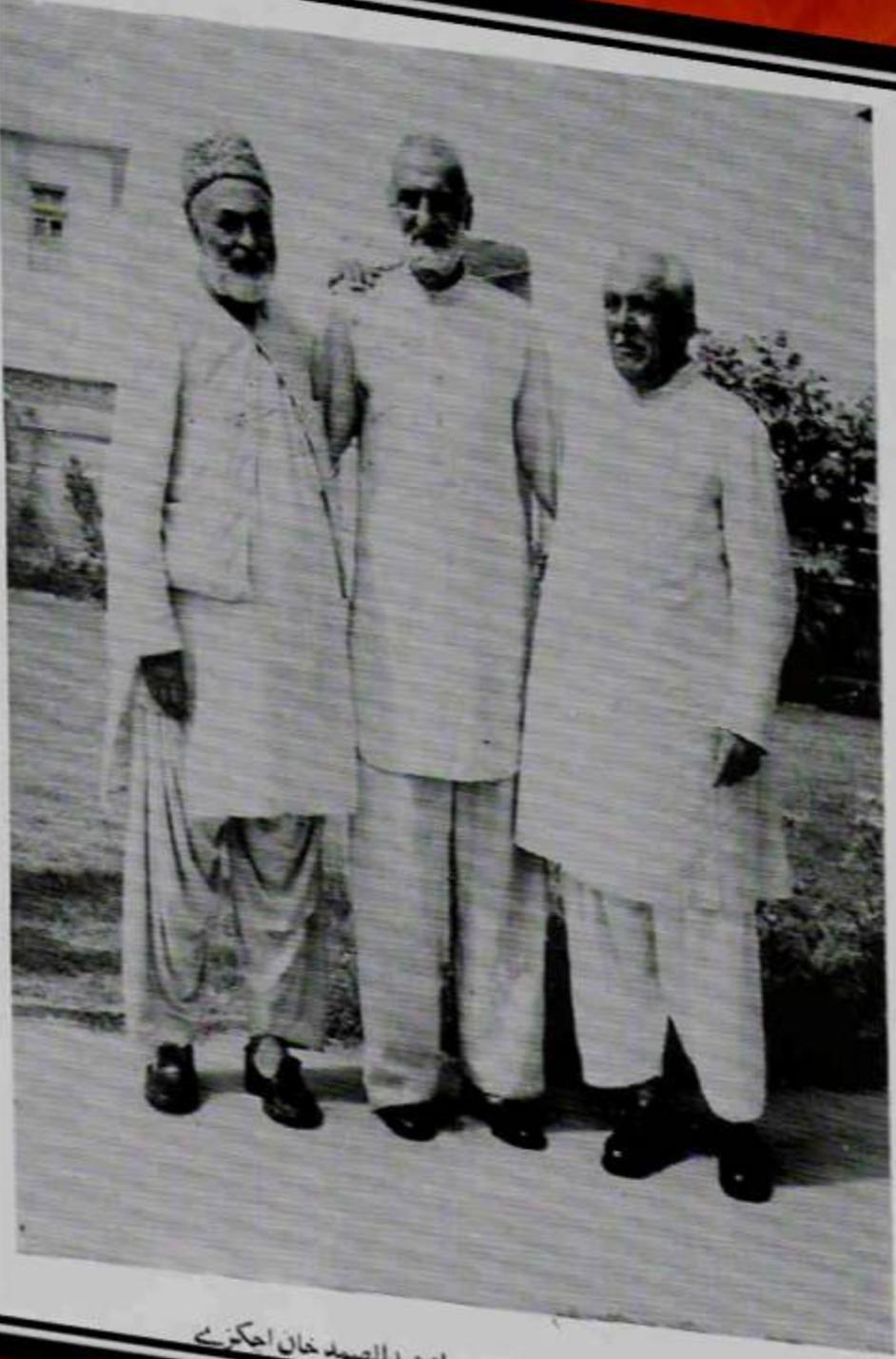
دا ټول پښتون دي هر چيري
خه رنگي پروت زري زري

د يو وجود پشاني کړي
يا خدايه! دا ذره ذره
لويو ټپو د پښتنو
په غره په سم پرتو درنو

نمسود لويو پرگنو
راخي چي بيلتون لره ديره

يا خدايه! وړانه کړي
سپيره بيلتون لره ديره

((ارواښاد مخفي))

ہاجا خان، ڈاکٹر خان صیب اور عبدالصمد خان اہکزے

Khan Abdul Ghaffar Khan

Khan Abdul Ghaffar Khan

باجا خان اود کانگریس صدر مولانا ابوالکلام آزاد

Khan Abdul Ghaffar Khan

Khan Abdul Ghaffar Khan

Khan Abdul Ghaffar Khan

د خدانی خدمتگارو سالاران
سالار یعقوب خان بنو، سالار مسر خان صوابی، سالار مولانا داد پیره اسمعیل خان،
سالار اسن جان خان، سالار فتح محمد خان چارسده او د کجرازي سالار داؤد خان

Khan Abdul Ghaffar Khan

Khan Abdul Ghaffar Khan

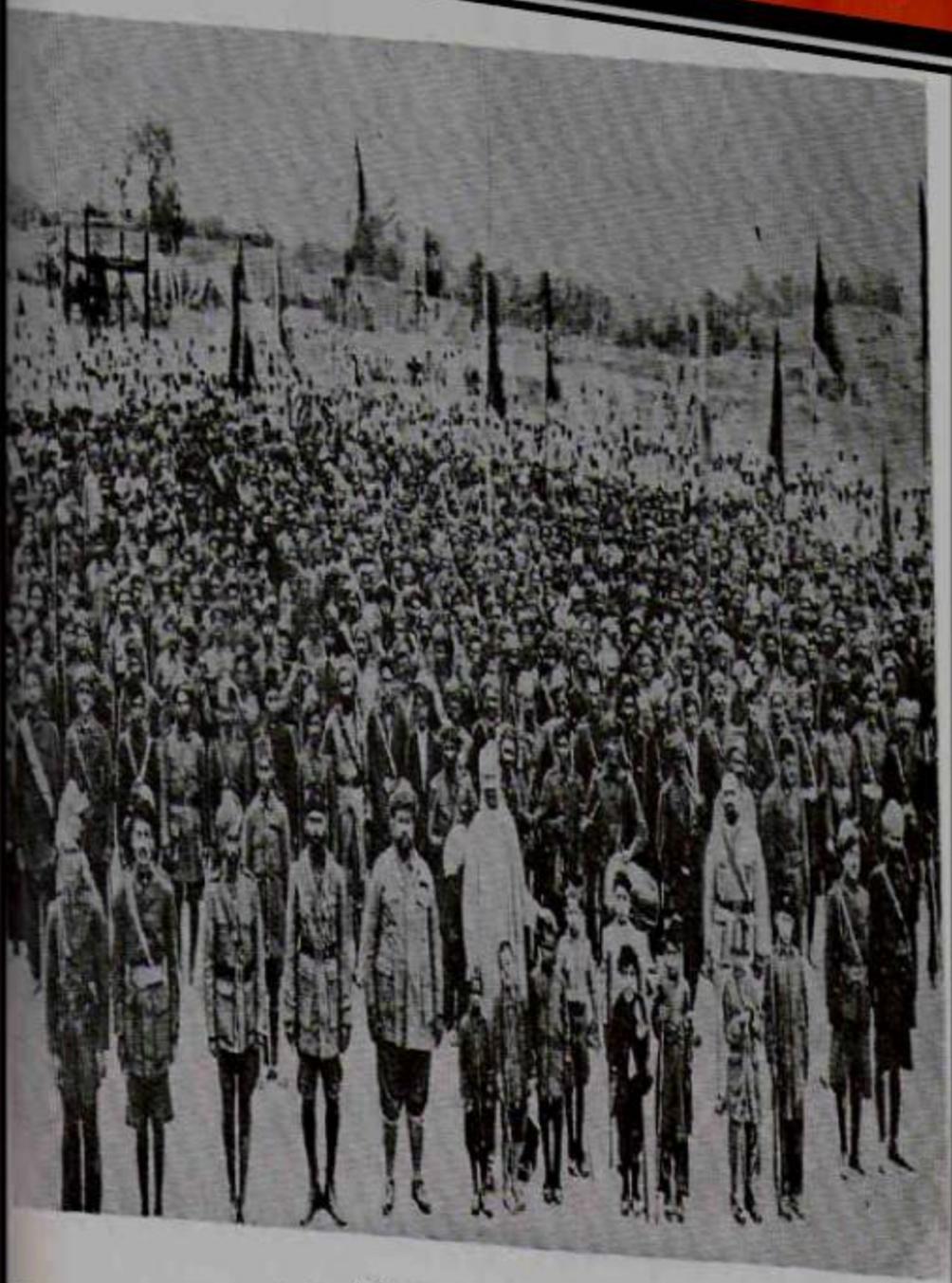

پہ کورسونا ست بیاضلی، برستو عبد الغفور خان دی رنگو، ار باب عبد الرحمان گلی گپھی، برستو شہاہ کوہاٹ، سا زاری مولانہ صیب، باجا خان، ار باب عبد الغفور خان
 تاکال، محمد افضل خان بشیر، لالہ حکیم چند کوہاٹ، محمد زین خان دیہا عیسی
 پتہ رنگہ ناست، یونس جان پشور (-) (ڈاکٹر خان صیب، بیاجعفر شا، سردار خان دی رنگو، وروسی قطار کسی جنتا اس بردان، سالار بنوا خان دانتا نرو، عاشق
 شا باجا بھادر کلجے

(-) (الودوس خان دمانیری، صاحب گل کوہاٹ، بانو فضل الہی دخالصی، عبد المناک لہا جا رسدہ، خان میر ہلالی پشور، سالار ابتہر گل جا رسدہ، عبد العزیز خان
 د زیدی، لاضی عطاء اللہ خان بردان، اسر نواب، بیاعیسی

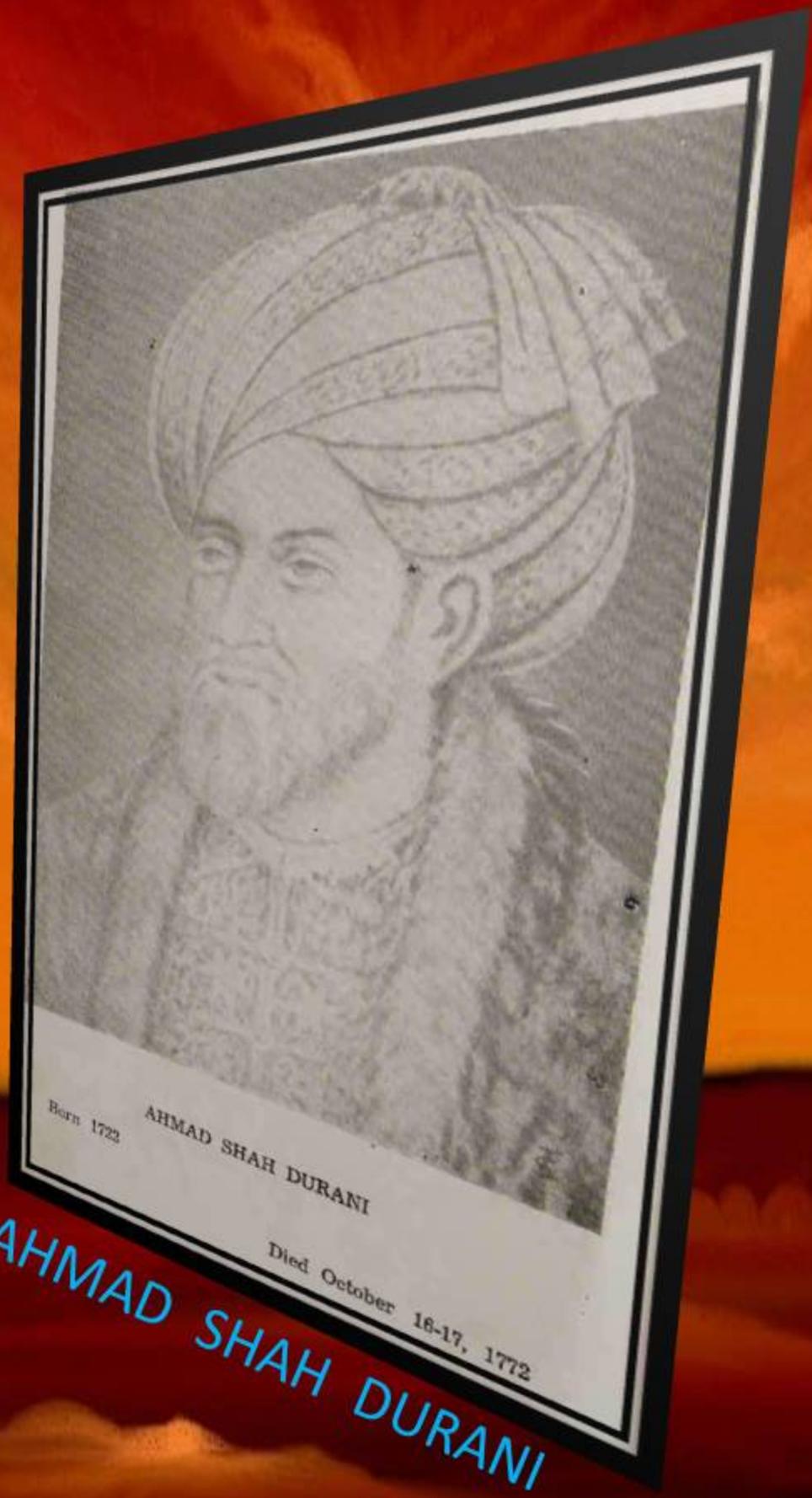
Khan Abdul Ghaffar Khan

Khan Abdul Ghaffar Khan

به امنانو کښه د خدایي خدمت کارو اولني غونډه (کال ۱۹۳۰ء)

Khan Abdul Ghaffar Khan

AHMAD SHAH DURANI

AHMAD SHAH DURANI

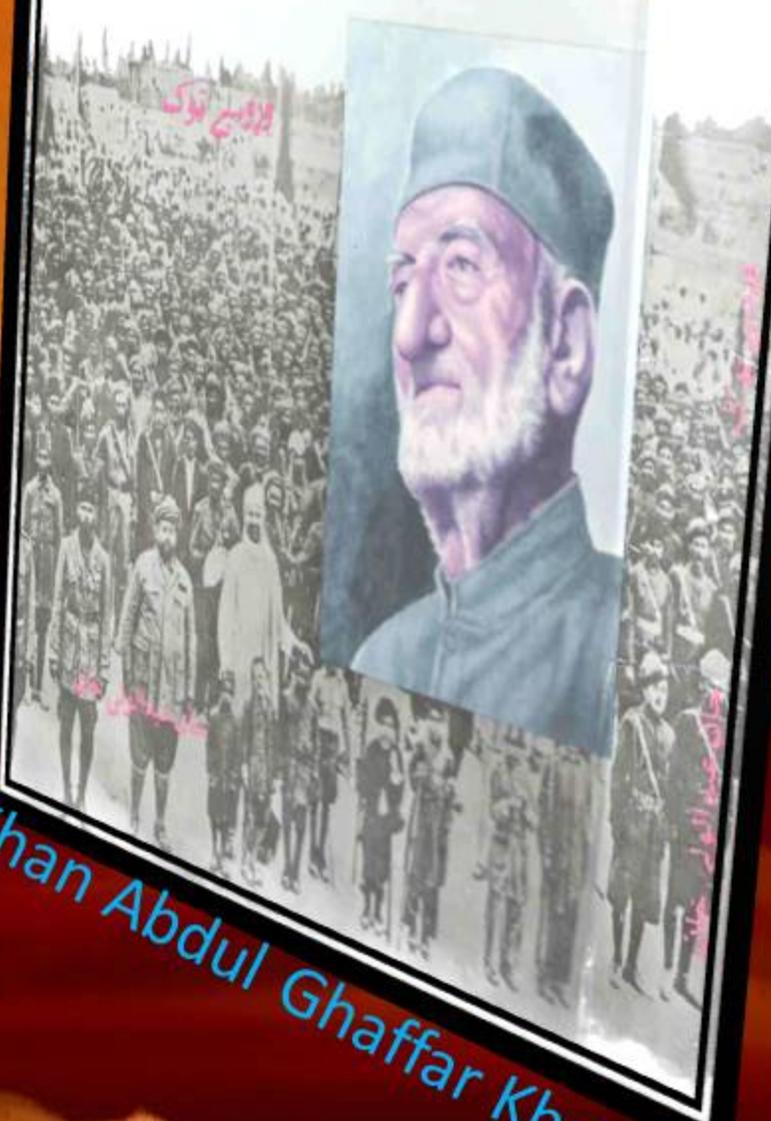

SARDAR JAHAN KHAN
Commander-in-Chief
of the Afghan Army

SARDAR JAHAN KHAN COMMANDER - CHIEF

SARDAR JAHAN KHAN

باچا خان
او
خدائی خدمتگاری

Khan Abdul Ghaffar Khan

Khan Abdul Ghaffar Khan